

КАРАЦИТЪ

ЗА 1899 ГОД

Тисков Олга Мадарски

1918

824

КАРАЦИЋ

273:05

ЛИСТ

ЗА СРПСКИ НАРОДНИ ЖИВОТ, ОБИЧАЈЕ И ПРЕДАЊЕ

ЗА ГОДИНУ 1899

ГОДИНА 1

~~Бр. 12/56/52
ИНВЕНТАРА~~

Пут раскрчен, горе њиме ајте,
Ајте горе, ал' се и сећајте,
Ко 'но красна пута вам огради!
(Бранко Радичевић, Пут)

~~Борковић Олга Мадарски
32737/47~~

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

ТИХ. Р. ЂОРЂЕВИЋ

ПРОФЕСОР АЛЕКСИНАЧКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ

Инв. бр. 4 М. 209

P13

АЛЕКСИНАЦ

P'93.

ШТАМПАРИЈА МАТЕ ЈОВАНОВИЋА БЕОГРАД КН. МИХ. УЛ. БР. 24

1899

P-02

RN 327

САРАДНИЦИ „КАРАЏИЋА“

У 1899 години.

- Г. Алекса С. Јовановић, председник Апелационог суда у Београду.
- г. Аранђео Ст. Јотић, наставник гимназије Краља Милана I у Нишу.
- г. Божидар Јоксимовић, учитељ музике у Учитељској школи у Алексинцу.
- г. Будимир Марјановић, ђак Учит. Школе у Алексинцу.
- г. Велимир Трифунац, ђак Уч. Школе у Алексинцу.
- г. Вељко Радојевић, књижевник у Херцег Новоме.
- г. Вид. Вулетић — Вукасовић, професор у Дубровнику.
- г. Владимир Ј. Радојевић, професор Учит. Школе у Алексинцу.
- г. Владимир Р. Ђорђевић, учитељ музике у Учит. Школи у Јагодини.
- г. Дим. А. Момчиловић учитељ у Дубравици (окр. пожаревачки.)
- г. Драгомир Иконић, ђак Уч. Школе у Јагодини.
- г. Драгутин В. Буцек, учитељ у Уч. Школи у Алексинцу.
- г. Ђорђе Б. Медурић, ђак Уч. Шк. у Алексинцу.
- г. Живојин О. Дачић, писар Министарства Просвете и Црквених Послова у Београду.
- г. Живојин Радосављевић, учитељ у Рибарима (окр. подрински).
- г. Јеремија М. Павловић, ђак Уч. Шк. у Алексинцу.
- г. Јован Ђ. Зорић, богослов у Рељеву.
- г. Јован Л. Срећковић учитељ у Параћину.
- г. Јован Петровић, ђак Уч. Школе у Јагодини.

- г. Крста Димитријевић, учитељ у Мрштанима (срез
лесковачки)
- г. Лазар Богдановић, свештеник у Осеку.
- г. Лука Грђић Бјелокосић, официјал у Сребрници
(Босна).
- г. Лука Зрнић, професор Учит. Шк. у Јагодини.
- г. Љубомир Каменичић, начелник окружни у Врању.
- г. Марко Исаковић, матурант у Београду.
- г. Марко С. Марковић, учитељ у Миљковцу (окр. нишки).
- г. Милан Ђ. Милићевић, академик, члан држав. савета
у Београду.
- г. Милан Ст. Цветковић, ђак Уч. школе у Алексинцу.
- г. Милева Б. Јоксимовићка, учитељица у пензији у
Алексинцу.
- г. М. К. Борисављевић, учитељ. кандидат. у Београду.
- г. Мирослав Алачевић, професор у миру у Спљету.
- г. Михило Шатојевић, учитељ у Македонији
- г. Михаило Ст. Ризнић, учитељ у Подгорцу, (окр.
тимочки).
- г. Никола Ст. Кукић, књижевник у Загребу.
- г. Петар М. Илић, професор Учит. Школе у Алексинцу.
- г. Петар Ст. Иванчевић, јеромонах манастира Озрена
у Босни.
- г. Риста Стојановић професор у Алексинцу.
- г. Саво П. Вулетић, учитељ на Цетињу.
- г. Свет. М. Марић, учитељ у СокоБањи.
- г. Др Сима Тројановић, професор у Минхену.
- г. С. Ј. Тасовац, артилериски капетан у Београду
- г. Ст. М. Мијатовић учитељ у Пољни.
- г. Др. Стев. М. Окановић, проф. Учит. школе у Алексинцу.
- г. Ст. Стојановић, ђак Уч. Школе у Алексинцу
- г. Тих. Р. Ђорђевић, проф. Учитељ. Школе у Алексинцу

САДРЖАЈ „КАРАЏИЋА“

за 1900. годину.

	СТРАНА
Зашто се „Карацић“ покреће, од Тих. Р. Ђорђевића	1
Поменуло се — не повратило се, од М. Ђ. Милићевића	4
Проф. Др. Х. Штајнтал о органичном облику у српској епској поезији, приоптио проф. др. Стев. М. Окановић	7
Народни везови у Далмацији, приопћио Вид Вулетић Вукасовић	25., 49
Покоп код Срба у лица, из збирке Вида В. Вукасовића	89
Благо (остава) од Алексе С. Јовановића	129
Стока у Херцег-Босни и т. д. прибиљежио Вид В. Вукасовић	134
О скупљању имена од проф. Sliasa	138
Српски народни обичаји Славонији од Б.	161
Посмртни обичаји у Мостару, пише Лука Грђић Вјелокосић	169
Неколико привредних народних обичаја из Темнића и Левча побележио Ст. М. Мијатовић	205
Читаоцима, од Тих. Р. Ђорђевића	249
Фолклористика у Јужних Словена (до 1894. г.) од Др. Ем. Коваржа, с чешког Драг. В. Буцек	250

Народно предање о местима:

Говен, забележио Т. Р. Ђ.	12
Једно предање у Ђустендилу забел. Т. Р. Ђ.	12
Видин и Гамзиград, забележио Будимир Марјановић	35
Драган-град, забележио Т. Р. Ђ.	35
Свети Роман, забележио Т. Р. Ђ.	65
Милетина црква, прибележио Ђорђе В. Медурић	66
Клисуре — Кури-чешма, забележ. Т. Р. Ђ.	66
Постанак села Бужурње забел. Јеремија М. Павловић	67
Како је добило име село Суботинац у срезу алексиначком, прибележио Велимир Ј. Трифунац	68
Гургусовац, забележио Свет. М. Марић	94

Бивоље, забел. Свет. М. Марић	94
Милошева стена, прибележио С. Ј. Т.	95
Зашто село Топола (у беличком срезу) има само седам кућа забележ. Ј. Л. Срећковић	175
Како је постао данашњи назив села Мутнице (у срезу параћинском) забел. Ј. Л. Срећковић	175
Зашто народ јужну Мораву зове Бугар — Морава, забележ. Ј. Л. Срећковић	176
Нешто о води Гиси, прибележио Петар Ст. Иванчевић	176
Како је постала Комаранска црква, забележ. Ст. М. М.	177
Ќмећани, забележ. Пет. Ст. Иванчевић	217
Циганлук, забел. Пет. Ст. Иванчевић	217
Вилуси, Павићи и Радманићи, забел. Пет. Ст. Иванчевић	218
Малкоч-Бусија, забел. Пет. Ст. Иванчевић	218
Велики и мали Цвијетнић, забел. Пет. Ст. Иванчевић	219
Ќрмине, забел. Пет. Ст. Иванчевић	219
Испосница Св. Андрије, забел. Милева Б. Јоксимовићка	219
Тичар, прибележио Марко М. Исаковић	220
Врело Буне, забел. Лука Грђић Бјелокосић	261
Град Равна, забел. Т. Р. Ђ.	261
Змич и предање о голубачкој мушици, забележила Милева Б. Јоксимовићка	261

Краљевић Марко у народном предању:

Мислопоље, Казновићи, Краљева стопа, забел. Т. Р. Ђ.	13
Маркова стена, забел. Т. Р. Ђ.	13
Борје, Јаруге, Ржаница, Марковац, забел. Т. Р. Ђ.	14
Пискање, Павлица, Рвати забел. Т. Р. Ђ.	14
Без силе нема ништа, забел. Т. Р. Ђ.	14
У Брсечинама (код Дубровника) приопћио Вид В. Вукасовић	36
Краљевић Марко као калуђер и ђезојка, приопћио В. В. Вукасовић	37
Краљевић Марко и Арапин код Никољ-Цркве, забел. Саво П. Вулетић	38
Краљевић Марко и кнез Радомир, забел. Јеремија М. Павловић	39
Kraljević Marko, Nikola gusar Ale Čendigrane i ljuba Kraljevića priopćio Miroslav Alašević	40
Рајачки вис, прибележио Драгомир Иконић	41
Марков камен, прибележио Јован Петровић	41
Краљевић Марко и брат му Андрија забележио у Пирот. округу Тих Р Ђорђевић	68
Краљевић Марко, качанска девојка и дете Радојица, забележио у пиротском округу Тих. Р. Ђорђевић	70
Марков камен, забележио Ст. Стојановић	72

VI

Марковац, прибележио Л. Г. Бјелокосић	95
Маркова стопа, прибиљежио Л. Г. Бјелокосић	96
Marko Kraljević kao svetac, napisao Miroslav Alač vić	113
Маркова стопа, прибележ. Мих. Ст. Ризнић	147
Маркова столица, прибележ. Мих. Ст. Ризнић	147
Маркова стопа, прибел. Јован Ђ. Зорић	148

Српске народне песме:

Зидање двора Галете Ивана прибележио М. К. Борисављевић	72
Иван Беговина и цар, забележио Т. Р. Ђ.	74
Ситне пјесме из Босне и Херцеговине прибиљежио Никола Ст. Кукић	75
Из Никшића у Црној Гори из збирке В. Радојевића	98
Жалосни сватови, из збирке Вида В. Вукасовића	177

Српске народне приповетке:

Vezir Vladika i fratar iz bira Vida V. Vukasovića	148
Opet fratar i vladika iz bira Vida V. Vukasovića	149
Српски свештеник и оца, забележ. Јов Ђ Зорић	180
Грчки владика и поп, забележ. Јов Ђ. Зорић	181
Грда и Мрља, забележ. Ст. М. М.	228
Св Сава. и ђаво, забележ. Ст. М. М.	228
Лисица и лисичићи, забел. Ст. М. М.	229
Како је Циганин поио господарево јаје, прибиљежио Пет. Ст. Иванчевић	229

Српске народне загонетке:

Из пиротског округа побележио Тих. Р. Ђорђевић. 42. 118, 154, 185	228
Из Радовића у Македонији, забележио Михаило К. Шатојевић	226
Из Сарајева, побележио Јов Ђ Зорић	227
Из Левча, побележио Јован Л, Срећковић	265

Српске народне пословице:

Из Алексиначке Мораве, побележио Тих. Р. Ђорђевић	16
Из среза лесковачког, побележио Крста Димитријевић	99, 117
Из Крагујевачке околине, записао Влад Ј. Радојевић, проф 150. 181., ...	220 262

Српске народне клетве:

У Алексиначкој Морави, забел. Т. Р. Ђ.	14
У Крајини, забележио А. Ст. Јотић	32
У Јајцу, прибиљежио Л. Г. Бјелокосић	97

Српске народне заклетве забележ. Јов Ђ Зорић 186

Правни обичаји у Срба:

Припуз од Јь Каменичића	53
Заклетва сољу и хлебом, — плаћање с копе на капу, Јемчење, — Сојевина, — Предрж од Т. Р Ђ.	60
Бедва, — Вилотима. — Владичкс, — Вула, — Домашар, — Емљак, — Масленке. — Маздраја, — Пилетија, Олог, — Парасина, од Т. Р Ђ.	92
Питање чаршије — Поверење. од Т. Р. Ђ.	267
Престојак забележ. Ј. Л. Срећковић	268

Музички обичаји у Срба:

Питања за прикупљање музичких обичаја у Срба, саставили Божидар Јоксимовић и Владимир Р. Ђорђевић, додатак 6 св. Караџића	
Грађа за зборник Музичких обичаја у Срба, скупио Тих. Р Ђорђевић 155, 187., ...	230 268

Технолошки обичаји у Срба:

Дрвени угаљ (ћумур) од Тих. Р. Ђорђевића	54
Ловачки обичаји у Срба од Т. Р Ђ.	62

Народне молитве и побожне песме:

Молитва у јутру из Гацка, прибел. Л. Г. Бјелокосић	115
Молитва кад се пође спавати, прибел Л. Г. Бјелокосић	116
Побожна пјесма, прибел. Л. Г. Бјелокосић	117
Народна молитва Св Недјељи, забел П. С. И.	242

Ситне белешке:

Народна имена месеца, забележио Т. Р Ђ.	67
Једноданка кошуља забел. Т. Р Ђ	78
Јемит војвода забел Т. Р. Ђ	78
Плетиво забел. Т. Р. Ђ.	79
Идење у краља, забел. Т. Р. Ђ.	80
Џилит забел. Б. Јоксимовић	100
Једна Вукова пјесма играчке у подерану руху од Вељка Радојевића	101
Дјечје бројање до десет забел. Вељко Радојевић	102
Предвечни, прибележио Крста Димитријевић	103
Кован, забележ. Свет. М. Марић	104
Стари сват, забел. Свет М. Марић	104
Зет и — ташта, — пуница, — баба забележ. Свет. М. Марић	104

VIII

Неколике ријечи из Букова Рјечника, које нијесу раз- јашњене, или којијех се разјашњење друкчије у Херцеговини чује, од Л. Г. Бјелокошића	121
Мађије (чини) момка да га заволи девојка забел. Милан Ст. Цветковић	122
Зашто орао за време петровог поста цвили, забел Т. Р. Ђ.	123
Зашто је челин мед тако слadak, забележ. Т. Р. Ђ.	123
Дечије бројање и игра у Брсечинама код Дубровника из збирке Вуда В. Вукасовића	164
Један мртвачки обичај, забел. Јован Ђ. Зорић	165
Цилит-цилитање забел. Јов. Ђ. Зорић	208
Како је постало да се стари поштују, прибележ. Јов. Л. Срећковић	209
Народно вјеровање, забел. Јов. Ђ. Зорић	209
Српске народне празноверице, забележ. М. С. Марковић	210
Шта се ради у овом крају на Бадњи дан, забел. М. С. Марковић	212
Prilog belešci u br. 3. „Karadšića“: Narodna imena meseca od prof. M. Al	214
Како може вук дигнути чобанину глас, из збирке В. В. Вукасовића	241
Народна молитва св. Недјељи, забел. П. С. И.	242
Игре на мјендуле (бајаме) из збирке Вида В. Вукасовића	242
Српске народне дечје бројанице из Левча, прибел. Ст. М. М.	244
На благу Марију не треба радити забележила Милева Б, Јоксимовићка	245
Басна противу русе, прибележила Милева Б. Јоксимо- вићка	245
Једна враџбина прибележила Милева Б. Јоксимовићка	245
Народне празноверице, прибележила Милева Б. Јокси- мовићка	146
Свекрва на тавану, забележ. Жив. М. Радосављевић	246
Другаричење, прибел. Дим А. Момчиловић	271
Штипавица-бибавица из збирке Вида В. Вукасовића	271
Уроци, из збирке Вида В. Вукасовића	272
Šarke iz zbirke Vida V. Vukasovića	272
Напомена од Р. Р.	273

Белешке :

Шехерли пјесме од В. В. В.	165
Неколике мисли о етнографији и њеној задаћи од П. М. И.	166
Ловачки светац од Тих. Р. Ђорђевића	274

Белешке о фолклорним друштвима на страни. 44., 83., 104., 120., ...	275
Прикази : . . . . . 19., 46., 85., 111., 124., 167., 215., 247., ...	278
Гласник: . . . . . 23., 47., 88., 112., 128., 168., 261., ...	279

КАРАЦИЋ

ЛИСТ ЗА СРПСКИ НАРОДНИ ЖИВОТ, ОБИЧАЈЕ И ПРЕДАЊЕ

ИЗДАЈЕ И УРЕЂЕЈЕ

ТИХ. Р. ЂОРЂЕВИЋ

ПРОФ. УЧИТЕЉ. ШКОЛЕ

БРОЈ 1.

У Алексинцу, Јануара, 1899.

ГОД. I.

ЗАШТО СЕ „КАРАЦИЋ“ ПОКРЕЋЕ.

На скупу Српске Краљевске Академије Филозофских Наука од 9. марта 1892. године академик, г. Стојан Новаковић прочитао је овакав предлог:

„Наше племе је још у почетку овога века изашло на светски глас својим у сваком погледу ненадмашњим умотворинама. Према народу који је умео да у своје умотворине унесе онолико много историске свести, лепоте стила и националног осећања нашао се и скупљач Вук Ст. Караџић, који је те усмене, традиционалне, а у исти мах живе споменике некадашњег народнога живота знао покупити и издати онако како треба.

„После тога и народне су умотворине, током велике промене идеја и развика књижевности, удариле назад. После првих великих зборника Вукових ни посао око њих није могао бити ни бољи, ни онолико издашан, ни онолико знаменит. Уз то пак ни скупљача се више није нашло онаквога какав је био Вук.

„А с временом све је теже постајало сабрати целу књигу тих ствари, још теже је постало уредити је како ваља, а није лако ни издати је, особито од кад се зна да се више не налази оно што је нашао Вук.

„Стога је у последње време та врста грађе почела потуцати се од немила до недрага — по календарима, по ситним листовима, по свакојаким угловима, као свака нижа врста књижевности.

„Па ипак тешко би било рећи, да је тако покупљено све што треба купити из народа, да се више нема шта на томе пољурадити.

„Вештина у скупљању, упућивање људи који би били добре воље да скупљају, а слабо знају како то треба радити; вешто одабирање при штампању, које би само по себи упућивало скупљача; средиште једно које би к себи привлачило сву грађу,

могло би још доста услуга учинити, да се до краја исцрпе и позна ова грана народнога умственога живота.

„Уз ово има других сувремених потреба које би према потребама нашега времена овај посао попуниле и које би овде најзгоднијег места нашле. Данас већ ваља погледати на дијалекте. Наш се књижевни језик толико отео и развио и књижевна се просвета толико већ раширила да је време мислити и на дијалекте. Најновија историска истраживања изазивљу велику потребу ширега купљења грађе из народа за историјска локална причања и разне историјске традиције.“ — (Годишњак Срп. Краљ. Акад. VI, 74.).

Имајући на уму ове знамените речи г. Новаковића, а знајући да се у других народа у Европи одавно ради на прикупљању и проучавању градива из народнога живота, обичаја и предања, покушао сам у мајској свесци „Дела“ од ове године, у чланку „Једна наша потреба“ образложити потребу, да се и у нас образује друштво, коме ће бити задаћа, да прикупља, проучава и штампа градиво из народнога живота, обичаја и предања и ствари које се на то односе.

Тамо сам изнео, да стварање оваквих друштава у Европи није већ више нова ствар, и указао сам са коликим се маром и интересом ради у других народа на проучавању ових ствари.

Па и наши суседи Бугари и Хрвати нису изостали иза осталих народа у Европи у раду на прибрању грађе и проучавању народног живота.

Бугари су још 1889. год. заснонали „Сборникъ за народни умотворенија наука и книжина“, који издаје Министарство Просвете. Од овог „Сборника“ изашло је до сад 14 великих књига с обилатом садржином. У њих је ушло и много грађе из живота обичаја и предања онога дела српскога народа, који они за бугарски сматрају.

И Југословенска Академија у Загребу видећи да „у новије време пропада народно благо страшном брзином, као да га односи вихар модерне културе“ основала је свој „Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena“, од кога су изашле три доста велике књиге, и коме је задатак „доносити расправе фолклорске, па градиво живуће јоште у народу и пратити развитак ове науке код свих својих суплеменика словенских“.

Па и ми нисмо остали потпуно равнодушни према нашем народном животу, обичајима и предању.

После оног, напред поменутог говора г. Новаковића и наша је Академија засновала „Српски Етнографски Зборник“, од кога су до сад изашле две књиге.¹⁾

Али при свем том, Српским Етнографским Зборником, ова-

1.) Пуну су наслови тих књига: „Живот Срба сељака“ написао М. Ђ. Милићевић и друго прерађено и попуњено издање у Београду 1894. г. и „Старинска српска јела и пића“ од Симе Тројановића. У Београду 1896. г.

квим као што је, не може се много учинити на српском фолклору. — Српски се Зборник одликује и од бугарског и од хрватског, који су и разноврснији и обилатији количином материјала. — Наш Зборник само прима пробранога од онога што му се поднесе, док бугарски и хрватски подстичу на посао. — Наш се Зборник труди да буде на висини Академијиног Зборника. — У извештају о раду за Етнографски Зборник у 1895. г. наводе се разлози због којих не би требало одмах приступити и штампању добивених збирака народних умотворина: „прво што самој Академији не би дошло да издавати народне умотворине онако како су их до сада према случајним добицима издавала поједина приватна лица или уредништва неких књижевних листова наших; друго што би оваквим посебним издавањем и највештије пробраних умотворина из ових збирака био умножен онај превелики број досадашњих разноликих издања, у коме се тешко наћи и највештијем познаваоцу народне поезије наше, и до кога је броја не само појединцима, него и самим великим књижевницима тешко доћи и имати их све на окупу.“ С тога се предлаже да се приступи уређењу и издању једног великог зборника у који би ушле критички одабране, хронолошки, географски и стручно распоређене, како све оне народне умотворине које су изван велике збирке Вукове — до сада већ где било објављене — тако и све оне које би се међу рукописним збиркама пронашле као варијанти достојне да стану напоредо са својим прегледалицама. (Годишњак Срп. Кр. Акад. IX, 223—224.).

Бугари и Хрвати примају у своје зборнике и сирово градиво. Код њих су израђена упуства за скупљање тога градива, које ће кроз зборнике излазити на свет. У нас овога нема.

Кад се све ово узме наум, онда наш Зборник није покретач за прикупљање и проучавање градива из народног живота, обичаја и предања. Појединцима остаје да сами прикупљају како знају, проучавају како могу и штампају где стигну. Нема дакле средишта, коме би била дужност да охрабри, упути и научи како ваља и шта ваља купити из народног живота, обичаја и предања. — Нећемо ваљда одобрити да Загреб буде средиште из кога ће потицати покрет и потстрек за народни живот обичаје и предање при свем том што се у Гримоенки I књиге хрватскога „Zbornika“ вели: „Наш Зборник за живот и обичаје Јужних Славена има по своме наслову одговарати самоме наслову академије, која једнаком љубављу гаји језик, повјест, природу и све друге прилике свих јужнословенских земаља. Прије свега ће наш Зборник обрађивати народни живот Хрвата и Срба — на цијелом простору овога једнога двоименога народа.“

Југословенска је Академија израдила и „Osnovi za sabiranje i proučavanje gradje o narodnom životu,“ која се шаље свакоме ко хоће да ради на прикупљању и проучавању градива које се на народ односи. Овим пространо израђеним упуствима прику-

пиће Југословенска Академија многу грађу из живота нашега народа.

Али при свем том ваља ли допустити да Србија остане без средишта где би се прикупљала и издавала грађа из живота, обичаја и предања нашега народа у свем пространству његову?

Одговор је на ово питање негативан.

То беху разлози да учиним предлог да се и у нас оснује друштво које ће прикупљати, проучавати, штампати и спасавати од пропасти ствари из српског народног живота и тиме учинити услуге и српскоме народу и Српској Краљевској Академији и њеном Зборнику који ваља да остане на висини Академије.

Али од мога предлога не би ништа. Много већ времена прође, а нико о њему не рече ни речи.

И ја, остајући веран својој замисли о потреби покретања ма чега што би доприносило ма колико упознавању српског народног, живота, обичаја и предања, ево ме у име Божје, не разбирајући о тешкоћама, где покреће сâм лист, коме ће бити задаћа да пробуди интерес за српски народни живот, обичаје и предања и да прикупља и проучава градиво из српског народног живота обичаја и предања, и свега што се на то односи, а по могућству да прати и оно што се у других народа на томе ради.

Покрећући „Караџића“ у овој цели потписатоме је намера још да скупи и тешњу везу око свога листа све ене, који се интересују српским народним животом, обичајима и предањем па их тога ради моли, да свом јачином своје љубави према своме народу приону на изношењу и проучавању свега онога, што је обележје и духовна тековина нашега народа. — Тиме је наш народ још врло богат. — Он тога позајми и својим суседима, он им напуни већи део Зборника о народном животу, обичајима и умовинама, па му и поред тога још пуно претече.

Купимо и проучавајмо благо нашега народа. Оно је већ одавно обратило на себе пажњу ученога света, али још ни из далека није све покупљено, а још је мање проучено.

О Св. Николи 1898. г.

Тих. Р. Ђорђевић

Алексинач.

ПОМЕНУЛО СЕ-НЕ ПОВРАТИЛО СЕ!

—:—

Године 1857 у Србији је, у пуној снази, била она највиша одлука (издана 14 априла 1852 В. № 314), која је књигама, штампаним Вуковим правописом, забрањивала улазак у Србију.

Те године, Вук Ст. КараѢић штампа у Бечу своју књигу: Примјери Српске-Словенског језика, и, пославши један примерак од исте Попечитељству Просвештенија у Београду, замоли, да оно допусти, да се та књига може у Србију пренети и продавати.

У исто време и Андреја Торквато Брлић, који је штампао: Изворе Српске повјеснице из турскијех споменика, замоли Попечитељство Просвете да и ту његову књигу пусти у Србију.

Ондашњи Попечитељ Просвете Стефан Марковић (16 марта 1857, П.Н. 1870 од прошле године) учини Државном Савету овакав предлог:

„Високославному Савету.

Г. Вук Стеф. КараѢић послао је овом Попечитељству своју најновију књигу: Примјери Српско-словенског језика, и молио да се иста књига у Србију пропусти; исто тако и г. Андреја Торквато Брлић пославши своју књигу: Извори Српске Повјеснице из турскијех споменика, моли да се дозволи тој књизи пренос и продавање у Србији. Обе те књиге, по височајшем решенију од 14 априла 1852 В.Н. 314, због тога што су новим правописом печатане, не би се имале пустити у наше отечество. Но будући да су исте књиге важни извори за нашу историју, и штета би било да се у Србији не читају, а при том да би се и у будуће подобне важне књиге могле пуштати. Попечитељство Просвештенија тога је мњенија: да исто височајше решеније остане и у напредак у својој сили и снази, а оно — Попечатаљство — да може како више поменуте две књиге, тако и друге које би оно доцније за добро нашло, по изјатију, у Србију пуштати“.

Државни Савет, по овом предлогу, донесе своју одлуку 7 маја 1857 № 437, и поднесе је Кнезу, по ондашњем реду. Саветска та одлука гласи:

„Попечитељство Просвештенија, писмом својим од 16 марта тек. године (П.Н. 1870 од пр. године) доставило је Савету, како је г. Вук Стеф. КараѢић послао напоменутом Попечатељству под ./ прикључену своју најновију књигу „Примјери Српско-Словенског језика“, и молио је да се иста књига у Србију пропусти, и како је исто тако и г. Андреја Торквато Брлић, пославши своју под ://: прикључену књигу: Извори Српске повјеснице из турскијех споменика, молимо, да се дозволи тој књизи пренос и продавање у Србији.

Обе те књиге, по височајшем решенију од 14 априла 1852 В.Н. 314, због тог што су новим правописом печатане, вели Попе-

чатељство, не би се имале пустити у наше отечество, но будући да су исте књиге, вели оно, важни извори за нашу историју, и штета би била, да се у Србији не читају, а при том да би се и у будуће подобне важне књиге могле пуштати, Попечитељство је тог мњенија: да исто височајше решеније остане и унапредак у својој сили и снази, а Попечитељство да може како вишепоменуते књиге, тако и друге, које би оно доцније за добро нашло, по изјатију, у Србију пуштати.

На ово је Савет, по већини гласова, решио да се, из побуђенија, на којима је височајше решеније од 14 априла 1852 В№ 314 издано, и која Савет далеко јача налази, него што су побуђенија у овом предложенију Попечатељства изложена, у предмету од реченог височајшег решенија, изјатије ни у предстојећем, ни у другим случајима у напредак не чини.

У смотренију названија правописа, о ком Попечачељство наводи, да је реченим височајшим решенијем забрањен, Совет има чест примјетити, да се он, у истом решенију не назива „новим“, као што га у овом предложенију Попечатељство назива.

Које своје решеније Совет има чест и вашој Светлости на височајше благоусмотреније у понизности поднети“.

Кнез Александар усвоји гледиште Државног Савета а не свога Попечитеља Просвете, и о том свом решењу извести Државни Савет овим актом.

Совету Књажества Српског.

Решеније Совета од 7. т. м. № 437, да се књига Вука Карацића „Примјери Српско-словенског језика,“ и књига Андреје Торквато Брлића „Извори Српске Повјеснице из турскијех споменика“ у Србију не пушта и овде не продаје, и да се како у предстојећем, тако и у напредак у другим случајима од постојећег решенија, од 14 априла 1852. В№ 314, изјатије не чини, — ја сам одобрио, и касателном Попечачељству с тамоизложеном приметбом Совета саопштио. 11. Маја 1856 В№ 673. у Београду.

А. Карађорђевић с р.

Бивши у то доба чиновником Кнежеве канцеларије потписани је добио тај предмет да изради, како треба, према ондашњему канцелариском уреду; и он је у концепту, помињући имена оне две књиге о којима је реч, писао ј где је у насловима било ј, а није писао ђ како је требало по државном ондашњем правопису.

Тај је концепат преписао за Кнежев потпис, и секретар Књажеве канцеларије, Милосав Протић, замењујући начелника одељења, с другим актима, однесе и та

два преписа Кнезу Александру за потпис, па се брзо сав зајапурен врати, и срдито се осу на потписанога: — Шта сте ово радили? С вас ја страдах код Књаза! Он ми поцепа оба преписа. Каже:

— Нећу ја да потпишем шокачку јоту!!

Одмах је предмет дат другом чиновнику, који није смео нигде употребити ј, него ђ, баш и у самом имену књиге!.....

Поменуло се — не повратило се..

6 новембра 1898 г.

М. Ђ. МИЛИЋЕВИЋ

у Београду.

ПРОФ. Др. Х. ШТАЈНТАЛ О ОРГАНИЧКОМ ОБЛИКУ У СРПСКОЈ ЕПСКОЈ ПОЕЗИЈИ.

ПРИОПШТИО

проф. д-р СТЕВ. М. ОЌАНОВИЋ

Проф. Dr H Steinthal јесте један од најчувенијих радника на пољу лингвистике и етничке психологије у Немаца. Најважнијој творевини немачког духа на пољу етничке психологије „Часопису за психологију народа и наука о језику“ био је он уредник у друштву са заслужним радником на истом пољу проф. Dr. Лацарусом¹⁾. У својим радовима Штајнтал често помиње и српске народне песме. Истина можемо претпоставити, да он српске народне песме није могао читати у српском оригиналу, али је већ за време његовог рада Вукова збирка српских народних песама била доста позната у Немачкој. Осим песама српских у преводу Гетеову²⁾ и Хердерову³⁾, које су по свој прилици преведене не непосредно са српскога, већ из друге руке, из збирке Итали-

1) Prof. Dr. M. Lazarus und Prof. Dr. H. Steinthal, Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft Berlin, Dümmler, почев од 1860.

2) „Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga“ у Göthes ausgewählte Werke, Bd. I. Stuttgart, Cotta'sche Buchhandlung Стр. 139—141.

3) „Radslaus“, „Die schöne Dolmetscherin“ и „Gesang von Milos Cobilich und Vuko Brankovich“ у Herders Stimmen der Völker in Liedern. Ausgewählte Werke, herausgegeben und eingeleitet von Adolf Stern, Bd. I. Leipzig, Verlag von P. Reclam j. стр. 259—270.

јанца Фортиса ¹⁾, у време Штајнталова рада било је неколико красних књига превода срп. песама у литератури нем. народа. Прво издање српских песама у преводу Албертине Лујзе Робинзон (рођене Јакоб) — псевдоним Талфи — било је још 1825—26 год. готово ²⁾, а осим тога Герхардова збирка превода српских песама у првом издању јавила се 1828 год. ³⁾. Превод Евгена Веселиа је изашао на свет 1826. ⁴⁾; превод Геце-ов 1827; Венцигов 1830., Волфов 1846. И Фогелов превод је свакојако био познат проф. Штајнталу. Али има разлога, да посумњамо у то, да су му била позната дела Сигфрида Капера: „Лазар, српски цар, по српским скаскама и јуначким песама“ ⁵⁾ и „Кнез Лазар, епско певање по српским јуначким песама“ ⁶⁾, и ако му је сам Каперов превод српских песама ⁷⁾ и био познат. На такву нас мисао наводе тврдње проф. Штајнтала у његовом раду „епос“, који је 1868. год. изашао у већ поменутом „часопису за психологију народа и науку о језику.“ ⁸⁾ Осим ових немачких песама Штајнтал је могао упознати срп. поезију и из француских и енглеских превода, јер је издање Војартове ⁹⁾ угледало света у Паризу 1834. год., а Баурингово ¹⁰⁾ у Лондону 1827. год.

У свима тим преводима имамо само избор народних песама. Тим избором разједињене су многе песме, које би скупа сачињавале једну целину, а на првом месту разједињене су песме о Косову. Да је Штајнтал знао српски и проучио све дотле познате песме и с њима у вези догађаје из српске историје, то би свакојако дошао до других резултата о српским песама у своме поменутом раду, под називом: „епос“.

1) Abbé Fortis Saggio d' osservazione sopra l' isola di Cherso ed Ossevo, Венеција, 177; Исти, Viaggio in Dalmazia, Венеција, 1774.

2) Talvj, Volkslieder der Serben. Metrisch übersetzt und historisch eingeleitet, Bd. I—II. 1. издање 1825—26, 2 издање 1835, треће издање 1853 Leipzig, Brockhaus.

3) W. Gerhard, Wila. Serbische Volkslieder und Heldenmärchen, Bd I—II Leipzig. 1. издање 1828. Друго издање издао К Браун, Leipzig, 1877 под насловом „Gesänge der Serben“.

4) У Пешти.

5) Siegfried Kappeler. Lazar, der Srbenzar. Nach serbischen Sagen und Heldengesängen, Wien, 1851.

6) Исти, Fürst Lazar, epische Dichtung nach serbischen Heldendichtungen 2. издање, Leipzig, 1852.

7) S. Kappeler, Die Gesänge der Serben, Bd. I—II, Leipzig, Brockhaus. 1852.

8) Prof. Dr. H. Steinthal. Das Epos. Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft, Bd V. Berlin, Dümmler, 1868.

9) Mme Elise Voynard, Les Chants populaires des Serbes. Paris, 1834

10) John Bowring, Servian popular Poetry, London, 1827.

Међутим он, у пом. раду, иначе ценећи веома српску епску поезију и упоређујући је с великим немачким народним епом „о Нибелунзима“), говорећи о разним облицима (Kompositionsformen) епске поезије пориче да постоји најсавршенији органички облик у срп. епској поезији. По његовој подели облик композиције догађаја у епу може бити од три руке: 1. изолирани, 2. аглутирани и 3. органички. Ако свака епска песма опева једно свршено дело, један мит и чини за себе целину, то је изолирани облик; ако се пак у више песама износи низ догађаја једнога и истога јунака, то имамо аглутирани облик; најпосле ако имамо органски одношај појединих песама као делова целине, то имамо трећи и најсавршенији облик: органички, Виши се облици развијају из нижих облика. Да би се појавио последњи — органички — облик епске поезије у једном народу, потребно је, по извођењу Штајнталову, прво, да у једном народу постоји већ извесно богатство у појединим песмама било у изолираном било у аглутираним облику и друго, да је дотични народ учинио какав велики догађај од опше-историске важности. Српска епика, вели Штајнтал, има први и други облик; трећег пак, најсавршенијег, нема. До тог ступња савршенства још није дошла српска епска поезија.

Међутим та је тврдња Штајнталова погрешна, јер, као што је познато, у српској народној поезији постоји косовски епос баш у оваком, органичком, облику, који је за творевине ове врсте најсавршенији, док је у песмама о Краљевићу Марку (пре Косова) заступљен аглутирани облик. Истина скупљачи српских нар. песама нам не пружају нигде те песме о Косову у ограничкој целини, већ у појединим песмама. То има свога узрока. Косовски се епос нигде не пева нити може певати од почетка до краја, јер би зато био потребан велики напор певача (гуслара), а то би произвело и велики замор код слушалаца, Да тога неби било певају се делови. Али при томе се увек код слушалаца изазивају у свести догађаји, који долазе пре догађаја, што их опева песма, која се у то време пева, као и догађаји, који после њих следују. Или се бар то код слушалаца претпоставља. Према томе је очевидна унутрашња веза, која постоји међу појединим песмама о боју косовском. Склоп ових песама, које се „тако рећи саме уређују“ (као што сам Штајнтал вели²) може се у једну органску целину и доцније извршити. И заиста тај је посао и из-

1.) Prof. Dr. H. Steinthl, Das Epos. стр. 19—20.

2.) Prof. Dr. H. Steinthl Das Epos стр. 38—39.

вршен. После радова Новаковића¹⁾, Равића²⁾ D' Avril-a,³⁾ па и Каррер-⁴⁾ било би излишно говорити о могућности таквога склопа. С тога се ни ја не ћу упуштати у то питање.

Од интереса ће бити пак за читаоце, да нагласимо, да пом. рад Штајнталов није остао без приговора и то баш у овоме питању, за које смо и ми заинтересовани. Приговор је учинио проф. Ј К р о њ у истом часопису. Он вели: „Проф. Штајнтал ставља као неизбежни услов за постанак епоса као јединства предходно велико богаство у скаскама и моћни утицај на историју. . . . По моме уверењу узрок постанка епоса као јединства је са свим други. Главна је ствар, да се у множини грађе уздигне извесна грађа, која би била толико важна, да испуни народну снагу уображења пре свију осталих. Та грађа по том постаје одмах стожер, који привлачи к себи све, што му се приближи“⁵⁾. Но баш и кад би апстрахирали ова излагања Кронова, те узели услове за постанак епа као органичке целине онако, како их је и Штајнтал поставио, то сами ти услови не би били довољни разлози, да се порече органички облик српске епске националне поезије. Јер је и један и други услов у српском народу за постанак епоса као целине баш испуњен. И пре Косова постојало је у српском народу извесно богатство епских песама у нижим облицима. М а р е т и ћ е в а претпоставка, да тога није било⁶⁾ пала је пред судом научара⁷⁾. Тако исто и други је услов испуњен, јер се је десио велики догађај: бој на Косову. Истина неко може порицати, да је бој на Косову од опште-историског

¹⁾ С. Н о в а к о в и ћ. Косово, српске народне пјесме о боју на Косову, уређене као цјелина 1. издање у Београду 1871. 2. издање 1872. год. латиницом у Загребу. 3. издање 1876. у Београду, а 4. издање 1877 у Загребу.

²⁾ A r m i n R a v i ć Narodne pjesme o boju na Kosovu god. 1389. Zagreb 1877. Уз овај посао треба прочитати С. Н о в а к о в и ћ а, Српске народне песме о боју на Косову, у II. Годишњици Николе Чупића, Београд 1878, стр. 97—177, или Die serb. Volkslieder über die Kosovo-Schlacht (1389) у J a g i ć Archiv für slavische Philologie, III стр. 413—462.

³⁾ D' A v r i l La bataille de Kosovo, Rhapsodie serbe, tirée des chants populaires et traduite français en français Paris. 1868 Новаковићев циклус почива на овоме.

⁴⁾ В. већ пом. Каррер-ове радове о цару Лазару.

⁵⁾ P r o f. J. K r o h n. Die Entstehung der einheitlichen Epen im allgemeinen. Zeitschrift für Völkerpsychologie etc. Bd. XVIII., Leipzig, W. Friedrich, 1888. стр. 64.

⁶⁾ D r. T M a r e t i ć, Kosovski junaci i događaji u narodnoj epici Rad 97 стр.7.

⁷⁾ Види на то Ј а г и ћ е в у рецензију Маретићева рада у Archiv für slavische Philologie, XII. стр. 611.

значаја; али није ни потребно, да догађај буде од опште-историског значаја; па да изазове појаву народног епа као јединства, већ да је од важности за целокупан народ, у коме се десио; да је у стању, дакле да уздрма народни дух. А бој на Косову био је заиста такав догађај за српски народ. Са трагичности тога догађаја и косовски еп носи трагично обележје. Да је догађај био друкчијег карактера, појавио би се и органички еп другог карактера.

Из тога видимо, да Штајнтал није тај историски догађај у српском народу довољно оценио по његову утицају на народни дух; а с друге пак стране, црпећи грађу само из превода, који пружају поједине песме без обзира на њихову узајамну везу, није увидео унутрашњу везу међу песмама о косовском боју. С тога је и дошао до резултата, да у српском народу није било ни услова за постанак органичког епа, па према томе да ни међу прибележеним песмама таквога јединства нема. Међутим успех, који су постигли већ пом. састављачи косовских песама у целину, даје нам довољно основа, да потврдимо, како у срп. нар. епици постоји и органички (најсавршенији) облик. Јер, како вели проф. Крон, „ни један састављач каквог народног епа не може изолиране песме везати у органичку целину..... Али, где је народ већ своје учинио¹⁾, у колико је до њега стајало, то искусан састављач може да учини тај крајњи посао“.²⁾

Оволико смо држали за потребно да се обазремо на ову тачку у Штајнталову раду, која, колико је нама познато, до сада није нигде додиривана у нас.³⁾

НАРОДНО ПРЕДАЊЕ О МЕСТИМА.

У Српским Земљама има врло много локалних (месних) народних прича и веровања, која су привезана за поједине градове, градишта, цркве, црквине, пећине, језера, изворе, кладенце, реке, потоке, планине и т. д. Многа прича и веровање већ су наштампана овде онде, али ни из далека није забележено све. Остало је још врло много незабележенога и необјављенога. — За такво народно предање које је привезано за извесно место, под горњим заглављем отвара „Караџић“ нарочито место на коме ће га саопштавати. — Тога ради моли свакога, ко таквог предања зна, или га дозна, да га напише и овамо на саопштење пошље.

¹⁾ А то је српски народ учинио у косовским песмама.

²⁾ Крон, у пом. раду, стр. 66—67.

³⁾ Сравни о овоме Okanovitch. Die serbische Volksepik im Dienste der Erziehung Jena, Vopelius, 1897. стр. 128—130.

ГОВЕН.

Источно од Гиљана, на Морави, налази се село Подграђе. — Народ из Подграђа и околине прича да је Подграђе било некада велики град, од кога се и развалине познају. — О паду тога града постоји овакво причање: Турци заузеше целу околину, али се град упорно држаше. Најзад посади нестане хране, и све помре од глади, само остаде у животу једна девојка, која продужи дизати свакога дана заставу на бедему градскоме, да би Турци мислили, е је град још у сили. После много времена Турци сазнаду за ово обмањивање те нападну на град, заузму га, а девојку хтедну предати паши, но она замоли да јој се одобри, да се часком окупа у Морави. Турци јој то одобре, а она дошавши до Мораве рекне: Што да говем Турцима, боље је да говем овој води! То рекавши скочи у Мораву, и удави се, а место се од тога прозва Говен. Народ још казује, да се до скоро ова девојка појављивала на обали моравиној сваке године пре сунца на Ђурђев-дан.

(Ово ми је предање забележио г. Глигор Поповић, Гиљанац.)

Т. Р. Ћ.

ЈЕДНО ПРЕДАЊЕ У ЂУСТЕНДИЛУ.

Северозападно од Ђустендила за једно два километра, налази се брежуљак налик на пресечени конус, који је са свим одвојен од планина, које окружавају Ђустендилску долину. — У Ђустендилу и околини се прича да је на том месту један српски краљ одржао велику победу над Бугарима,) па је у знак своје победе на томе месту сазидао цркву Спасовицу. — Спасовица је данас сва у развалинама али се код ње сваке године на Спасов-дан скупља силан свет на сабор. Ту увек долази и свештеник и свети водицу. — Око Спасовице има врло много божура, за који народ верује да је постао из помешане крви изгинулих Срба и Бугара.²⁾

(Ово ми је предање забележио 21. фебруара 1897 год. мој тадашњи ученик у Учитељској Школи Зафир Тасић, Србин из Штипа у Македонији, а чуо га је у Ђустендилу.)

КРАЉЕВИЋ МАРКО У НАРОДНОМ ПРЕДАЊУ.

„Босанска Вила“ отворила је два нарочита места за скупљање народног предања, у коме би се чувала успомена на две личности из старине наше: Светога Саву и Старину Новака,

1) Јамачно је овде народ запамтио Велбушку битку од 28. јула 1330. године, која је ту била.

2) Забележио сам да народ прича, да је божур на Добричу у округу топличком постао тикође од крви. (Види Братство Књ. VII стр. 52.).

и ревносно прикупља из српских крајева све оно предање у ком се оне помињу. — „Караџић“ ево отвара нарочито место за прикупљање оног народног предања, у коме се, очувала успомена на Краљевића Марка.

О Краљевићу Марку, најомиљенијем јунаку наших народних песама, има у нашега народа врло много предања. — Песме у којима се Марко опева, прилично су покупљене и непрестано се купе. Али приче и веровања, што су за његово име привезана, нису покупљена. Колико и колико места у Домовини Србиновој има, у којима се прича о Маркову рођењу, јунаштву, правди, о његову животу и смрти, о његову Шарцу и т. д. Колико места има, која су привезана за име Краљевића Марка. За неке старе градове казује се да су његови. За удубљена места у камењу или стени казује се да су или његове стопе или остаци од удара сабље или топуза његова и т. д. — Вредно је сва та казивања, веровања, приче, песме и све што се на Марка односи покупити на једно место, да се на тај начин баци много више светлости на распрострањеност предања о Краљевићу Марку и на схватање народно његове интересантне личности.

С тога, отварајући ово место за скупљање предања о Краљевићу Марку, износим овде нешто од предања што о Марку имам збележенога, молећи свакога, ко ма какво народно предање о Марку забележи да амо пошље, та да се по могућству што више прикупи из области схватања народног најомиљнијег јунака српског народног предања.

Мислопоље, Казновића, Краљева Стопа.

Испод варошице Рашке налази се поље које се зове Мислопоље. — Прича се да је дотле дошао Краљевић Марко, кад је пошао на Косово. Ту му коњ почне пропадати у земљу, те Марко стане мислити да ли да иде даље или не. Најзад смисли да иде, и дође на помолац Казновића (села). Ту му коњ почне понова пропадати у земљу. Марко се скине и почне газити по стени. Ноге су му пропадале у стену, те се и данас стопе познају и зову се Краљева Стопа. Тада Марко каже у себи: „Ја хоћу, Шарац хоће, али Бог не да. — Због тога што је на Мислопољу Марко мислио, поље добије то име, а што је код Казновића казао, село добије то име.

(Јошаничка Бања, срез Студенички, 20/6. — 1898.).

Маркова стена.

Од Копаоника ка Јарму (планини) место је, које се зове Маркова Стена. — Прича се, да је ту Краљевић Марко дизао камен са јунацима. — Један јунак подигне велики камен и остави га, а Марко дигне још већи камен и постави га на онај први. — И данас, причају, стоје та два камена један на другоме. Јошан. Бања, срез Студен., 20/6. — 1898.).

Борје, Јаруге, Ржаница, Марковина.

Кад је Марко пошао из Крушевца за Косово, ишао је у срезу Жупскоме од пољане до пољане¹⁾, те бирао вино. Прво сврати у пољану Борје. Ту проба вино, па му се не допадне и рекне: удара на борје! — За тим дође до пољане Јаруге, и ту му се вино не допадне: удара на јаруге! — За тим дође у Ржаницу. ту му је вино ударило на раж. — Најзад дође у Марковину. Ту му се вино допадне, те се и место прозва Марковина.

(Јошан. Бања, срез Студен., 20, 6. — 1898.).

Пискање, Павлица, Рвати.

Кад је Марко пошао на Косово, дошао је до села Пискања (поред Ибра, на реци Јошаници), ту је писао, те се село прозове Писњека; кад је дошао у Павлицу (село), пао је; кад је дошао у Рвате (село Рвати), ту се рвао; те по тим Марковим радњама и села добише имена.

(Павлица, срез Студенички, 21, 6. — 1898.).

Без силе нема ништа.

У старо време био је у Врању некакав механџија, добра срца, па давао народу јела и пића на вересију. Дајући тако осиромашу са свим, а муштерије никако и не помишљају на плаћање. — Чује за то Краљевић Марко, па нареди да се сви дужници скупе а он узме топуз на крило, а тевтере са вересијом преда се, па стане пуштати једног по једног дужника. — Чим ко уђе Марко му рекне: Ти си дужан томе и томе 20 гроша, а муштерија одмах дрешу кесу и додаје: није 20 но 30 гроша. — И тако Марко поводи више но што је вересија износила. — Без силу нема ништа, заврши онај што ми ово причаше.

(Врање, априла 1895.).

Т. Р. Ћ.

КЛЕТВЕ.

Позната је ствар да наше женскиње куне. Клетве су код њега израз гнева и лутње или и грдње, и врло су честа ствар. — Неке су од клетава опште и употребљавају се или у целом српском народу или у појединим крајевима. Многе се пак клетве импровизирају у оном тренутку кад затребају. Има женскиња које

1) Пољанама називају у срезу Жупскоме места где су груписане пивнице, у којима се држи вино.

је спремно, да од сваке речи начини клетву, што обично чини од оних речи, које се у том тренутку помену или су на згоди да се помену. — Врло је леп пример за импровизирање клетава ова, коју наводим онако како сам је чуо: „Дошао газда, газиле га мечке: да му платим кирију платно му на очи; а ја му кажем, казан му на главу; да причека, чума га чекала; а он ћути не проговорио да Бог да; па пуши глава му се пушила.“

Импровизирание клетве немају вредности, а оне опште узимама нарочито на око, јер мислим да су наслеђене из старине. Стога би ваљало на њих обратити пажњу, и саопштавати их, да се види какав су и кадашњи су производ духа народног. — У своме бележнику имам неколико таквих клетава, које су опште за извесне крајеве. Њих овде угледа ради износим мелећи свакога ко би знао клетава које жене једнога краја употребљавају, да ми их пошље, да их на овоме месту саопштим.

У Алексиначкој Морави овако жене куну:

Але те однеле. — Белај те изеја. — Болес те изела. — Ветар те однеја. — Виле те однеле. — Ђавол те изеја. — Ђавол те однеја. — Жива те рана изела. — Живи те огањ изгореја. — Жив те бог убија. — Жив те Бог посека. — Живине те изеле. — Колера те однела. — Марен те стукла. — Однеја те Кендза.¹⁾ Однеја те куси.²⁾ — Однеле те самодиве. — Проклет да си и за везан да си.³⁾ — Проклет да си и триклет да си. — Рђа те стукла. — Стукла те тролетница. — Убија те Господ. — Убија те Марен. — Убија те Свети Марен. — Убијате те Свети Цуцул. — Убила те Света Богородица. — Убила те мајка Божја. — Убија те Свети Ранђел. — Чума те однела. — Чума те посекала. —

У Соко Бањи чуо сам много пута клетву: Однеле те самовиле.

У пиротском округу чуо сам општу клетву: Оалил те Бог.

У Заплању је врло велика клетва кад једна жена другој рекне: Але те у трвељ.

Клетве се често употребљавају и са негацијом, и то обично онда, кад онај који куне воли онога кога куне, па се боји да се клетва не испуни, па хоће клетвом само да прекори или заплаши. Н. пр. Бог те не убио. — Чума те не однела. — Мајка те Божја не убила.

Негативне се клетве често, нарочито малој деци, говоре и од мила.

Т. Р. Ђ.

1) Кендза значи ђаво. Кад неко нешто ради, што не би требало да ради, каже се врло често овај израз: Тера га кендза.

2) Куси значи ђаво. Реч ђаво слабо се говори, јер се верује да не ваља његово име спомињати, већ се место те речи обично каже „онај куси“ или просто „Куси.“ Не да му онај куси да мирује или: тера га куси (место: тера га ђаво).

3) У Алексиначкој Морави има и пословица: куне па у црно за везује

30. Лоповство за време, пијанство до век.
31. Мајсторија козе чува: пет отера, две дотера, једна туђа, једна неје његова, па се чуди која му га нема.
32. Много род мало милос.
33. Нама жито, газде слама. (Вели се да овако говоре надничари кад је скупа надница).
34. Не иди зиме без леб, а лете без гуњче.
35. Не јев (једу) руби, но зуби. (Т. ј. не једу рубови (десни) већ зуби).
36. Нека ти је касмет на саламет. (Нека ти је Бог у помоћи).
37. Нема јунака без старог Новака.
38. Никој неје сунце да огреје свакога. (Чуо сам ову пословицу у Лужану кад су једном сељаци погађали пољака, па су му неки манисали, а други су га правдали овом пословицом).
39. Ни од врбу клин, ни од зета син.
40. Падне плот, не дигни га он се скапе, подигни га он траји. (Овако се говори болеснику који оклева са лечењем).
41. Попуј, па и приоруј!
42. Претежи зајча кожа (зечја кожа), па се потопи скела. (Каже се кад је неко већ готов да учини што па само чека малу ствар да га још подстакне).
43. Прилепило му се кај чичак за јајце. (Каже се о женама које чине мађије).
44. Рано ручај не мај се, млад се жени не кај се!
45. Свако село башка адет.
46. Скин' се, Боже на пањ, да видиш тигањ! (Каже се кад се неко понесе).
47. Скин' се од коња, па убиј паука! (Јер паук први почне да пије мртвацу очи).
48. Тој црквено, тој мртвено. (Каже се кад ко има само једно одело).
49. Тумба лумба, швикаљка,¹⁾ нема свадба никаква. (Говори се кад се сватови скупе, а младенаца још нема са венчања).
50. Увајдићеш се кај кучка од пород.
51. У сво село на гости, а у плевњу на конак. (Каже се за оне који свуд гледају да се почасте, а немају ни честита конака).
52. У сто лета једна репа, и она црвљива.
53. Што ти је дебела гуња? — Па од дебелог је дома! — А зашто је шарена (окрпљена)? — Па шта је куј даја. (Каже се кад се неко хвали а после изађе да му је хвала празна).
54. Ђерман на до међу. (Значи: град убија онима, који су радили на Св. Ђермана, а од међе оних који нису радили и нема града).

ПОВЕЛЕЖИО

Тих. Р. Ђорђевић

1) Швикаљка је врло кратка пушка.

ПРИКАЗИ

— Српски Етнографски Зборник, издаје Српска Краљевска Академија. — Од овог Зборника издала је Срп. Краљ. Акад. до сад две књиге: Живот Срба Сељака написао М. Ђ. Милићевић (друго прерађено и попуњено издање). У Београду, у Државној штампарији Краљевине Србије, 1894. Стр. 371. Цена 2 дин. — Старинска српска јела и пића од Симе Тројановића, у Београду, у Државној Штампарији Краљевине Србије. 1896. Стр. 124. Цена 1 дин. —

— Босанска Вила лист за забаву, поуку и књижевност. Власник и уредник Никола Т. Кашиковић Сарајлија. — Бос. Вила излази у Сарајеву два пут месечно већ 13 година. — У свакоме броју поред осталих ствари из свога програма доноси још и ствари из српског народног живота, обичаја и предања. —

— Гласник Земаљског музеја у Босни и Херцеговини. Уредник Коста Хермановић савјетник. Сарајево земаљска штампарија. — Овај Гласник поред осталих ствари доноси још и градиво из живота српскога народа у Босни и Херцеговини. Излази у свескама (по 4 годишње). —

— Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима, скупио га и на свијет издао Вук. Стеф. Карацић, треће (државно) издање, исправљено и умножено. У Биограду, у Штампарији Краљевине Србије. 1898. Стр. XLII и 880. Цена 16 дин. —

— Законик Стефана Душана цара српског 1349. и 1354., на ново издао и објаснио Стојан Новаковић. У Београду, Штампано у Државној Штампарији. 1898. Стр. CLIII и 312, Цена 5 дин. —

— Задружна кућа на селу, написао М. Ђ. Милићевић (оштампано из Годишњице XVIII). У Београду, у штампарији Краљевине Србије. 1898. Стр. 51. — У предговору казује г. писац, да га је на писање ове ствари из српског народног живота нагнао В. Богишић Ту су и питања која му је г. Богишић за ову ствар поставио и која су врло вредна за проучавање наше задруге и живота у њој. — Пошто је г. писац најпре истакао што му је намера у овој књизи, говори, о домаћину, о кућанима — задругарима, о мајци, о домаћици, о женама у задрузи, о деци у задрузи. — Г. Милићевић је данас најбољи познавалац нашега народа, па је и овом књижицом показао велико познавање предмета и то тако премамљиво и лепо, како нико, сем њега не уме.

Т. Р. Ђ.

— Из Гласа Српске Краљ. Академије LIII. О реду речи у српском језику, приступна академијска беседа П. П. Ђорђевића, говорена на свечаном скупу Срп. Краљ. Академије 4. Фебруара 1896. —

— Доказна средства у нашем старом казненом законарству, написао Алекса С. Јовановић. Београд штампарија Св. Николића, Обилићев венац бр. 2.

1898. Стр. 41. Цена 60 динарских пара. —

— Како се наш народ храни, од д-ра Милана Јовановића-Батуца, професора Велике Школе. 1 Жито — Брашно — Хлеб. (Јавно предавање, држано 12. априла 1898. г. у сали Велике Школе у Београду). Београд. Штампано у државној Штампарији Краљ. Србије 1898. Стр. 36. —

— Преглед географске литературе о Балканском Полуострву, свеска III (за 1895., 1896. и 1897. год.), уредио др. Ј. Цвијић. Београд. Државна Штампарија Краљевине Србије. 1897. Цена 10 дин. Стр. 129. —

— Из народа и о народу, књига III Смиље и босиље, убрао га из српског народног врта Лука Грђић-Бјелокосић. Нови Сад. Штампарија Ђорђа Ивковића 1898. Издање пишчево. Стр. XVIII и 167. Цена 50 новч. —

— Две недеље у Старој Србији. Путнички дневник с једне екскурзије од проф. Ал. Станојевића. Београд, Радикална штампарија 1898 Стр. 206. —

— Босна и Херцеговина од Симе Тројановића (Прештампано из „Дела“). Београд, Парна радикална штампарија 1898. Цена 1.30 дин. Стр. 81.

— Бесцен благо народа српског. Најлепше српске народне песме из збирке Вука Ст. Караџића. У Новом Саду. Издање и штампа Српске Књижаре Браће М. Поповића. 1899. Цена 30 новч. —

— Монаха Саве Хилендарца Света Гора, С немачког оригинала у рукопису превео Ђу-

ра Б. Димић проф. I. б. гимназ. Београд 1898. Стр. 237. —

— Митологија Старих Грка и Римљана. По Ј. Humbert-у израдио Л. Зрнић. Пожаревац, Штампано у Штампарији Ђорђа Наумовића 1898. Стр. 98. Цена 1 дин. —

— Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, Na svijet izdaje Jugoslovenska Akademija znanosti i umjetnosti Svezak I. Uredio prof. Ivan Milčetić. U Zagrebu 1896 Knjižara Jugoslovenske Akademije (dioničke tiskare). Tisak dioničke tiskare. Cijena 2 for. 50 nč. Стр. VIII и 358. — Svezak II Uredio Dr. Ant. Radić U Zagrebu 1897. cijena 2:0 for. Стр. V и 515 — Svezak III., prva polovina Uredio. Dr. Ant. Radić. U Zagrebu 1898. Cijena for 1.25 Стр. 167. Стога што

„у новије доба пропада народно благо страшном брзином, као да га односи вихар модерне културе“ и што у нас нема часописа, који би гајио све струке народног живота „одлучила је Академија Југословенска да започне такав годишњак, који би имао доносити расправе фолклорске,¹⁾ на градиво живуће још у народу и пратити развитак ове науке у свих суплеменика словенских.“ „Прије свега, вели се мало даље, наш ће зборник обрађивати народни живот Хрвата и Срба, на целом простору овога једнога двоиме-

1) Фолк-лор (Folk-Lore) је слезена англо-саксонска реч и значи народознање. Ова је реч први пут у томе значењу употребљена у енглеском журналу Athenaeum (бр. од 22 августа 1846 г.) од неког анонимног писца. (Види Сборник за народни умотворениа наука и књижица књ. I. Софија 1889 стр. 9.)

нога народа“. (Приоменак св. I. Стр. VI.).

У првој свесци „Zbornika“ има прилога скоро са свих страна нашега народа. У њој има и расправа и градива. У расправама је како уредништво лепо примећује тек почетак „који још није засегнуо на присподобљајуће поље ове науке, како од новијега времена цвате у Европи.“

У првој су свесци ове ствари 1. Што прича наш народ о неким животињама. Написао Драгутин Хирц. — 2. Народна кућа или дом са покућством у Далмацији, Херцеговини и у Босни. Написао Вид. Вулетић — Вукасовић. — 3. Нешто о међумурском наречју. Написао В. Облак. — Два прилога из Црне Горе. — 5. Живот, језик и обичаји Ступничана крај Загреба. Написао Стјепан Коренић. — 6. Женидбени обичаји, из различитих крајева. — 7. Трудне жене и пород, из различитих крајева. — 8. Смрт, из различитих крајева. — 9. Божићни благодани, из различитих крајева. 10 Препоруша, Приопћио И. Милчетић — 11. Моба и спрежа (Врбова у Славонији). Приопћио М. Курјакковић. — 12. Коледа, из различитих крајева. — 13. Вјера у особита бића из различитих крајева. — 14. Народна вјеровања са бајањем, из различитих крајева. — 15. Приче о појединим мјестима, анегдоте и питалице, из различитих крајева. — 16. Начин народног опћења из Котара и Копривнице. — 17. Игре и плесови, из различитих крајева. — 18. Ококућад. Домаће или питоме животиње и њихова „хрватска“ (!?) народна имена. Сабрао по Хер-

цег-Босни Иван Зовко. — 19 Реферати. Библиографије. Приопћио др. А. Радић. — 20. Некрлог. Др. Ватрослав Облак. Написао И. Милчетић.

У другој су свесци : 1. Основа за сабирање и проучавање грађе о народном животу од уредника др. А. Радића. — Ма да није са свим потпуна, ова је основа израђена врло марљиво и може корисно послужити свакоме, ко је рад, да се бави животом свога народа. — 2. Оток. Народни живот и обичаји. Написао Јосип Ловретић (и Бартол Јурић). Овај састав захвата највећи део овог опсежног Зборника (стр. 91—459), и израђен је са похвалном марљивошћу 3. Вјесник. Овде исто тако као и у првој свесци особиту пажњу заслужују књижевне новости од уредника.

У трећој су свесци : 1. Народна гласбена умјетност у Далмацији. По стручном свом путовању из год. 1890. и 1892. подаје Људевит Куба — 2. Ситнији прилози од А. Радића. — 3. Оток. Народни живот и обичаји (наставка). Написао Ј. Ловретић. — 4. Требарјево. Народни живот и обичаји. Написала Ката Јајчерова. — 5. Мањи приноси. Мухамеданска женидба у Босни. Написао Мухамед Фери бег Кулиновић. — 6. Хрватство у народној успомени Херцеговаца. Сабрао Иван Зовко. — 7. Вјесник.

Све три свеске Zbornika украшене су сликама које још боље предоче народни живот. —

Т. Р. Ђ.

— M. Halanskoga Jugoslovensko pričanje o

Kraljeviću Marku". Ocijenio dr. T. Maretić. (Preštampano iz 132 knjige Rada Jugoslovenske Akad. znan, i umjet,) Zagreb 1897 стр. 47.

— Сборникъ за народни умотворенија, наука и книжнина. Издава министерство на народното просвъщение. Софiя. Државна печатница. — Овај зборник излази у великим свескама још од 1889 год. и колико нам је познато до сад је изашло 14 таквих свезака у којима је прибрана многа грађа и из српског народног живота у оним земљама које Бугари за своје оглашавају. —

— Вукъ Караджичъ въ ново-българската книжнина, од Д. Маринова. Софiя 1897 стр. 33.

— Гальковский, Н. Сербскiй народный епосъ. Гор. Сумы. 1897 цена 1 руб. 50 коп.

— Великорусскiя народнiя пѣсни. Изданы профессоромъ А. И. Соболевскимъ. Том IV. С Петербурга 1898 стр. XXIV и 722 цена 3 руб.

— Český Lid Sborník věnovaný studiu českého v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku Redaktor: Dr. Čenek Zibrt d cent kulturní historie na české universitě. (Praha Višehrad, na slupí č. 12) (годишња цена 4 фop. један број 80 кp.) —

— Revue des traditions populaires recueil mensuel de mythologie, littérature orale, ethnographie traditionnelle et art populaire. Dirigé par Paul Sebillot Un an: 17 fr. un № 1 25 fr Paris 80, boulevard st. Marcel —

— Les vieux chants populaires scandinaves

(gamle nordiske folkeviser) etude de littérature comparée, par Leon Pineau agrégé de l'université. I. époque sauvage, les chants de magie. Paris. Librairie Emile Bouillon, editeur, 67, rue de Richelieu au premier 1898. Стр. XIV и 336 —

Die serbische Volksepik in Dienste der Erziehung. — Ein Beitrag zum Ausbau des Lehrplanes der serbischen Volksschule vom Standpunkte der wissenschaftlichen Pädagogik. Inauguraldissertation zur Erlangung der Doctorwürde der philosophischen Fakultät der Universität Jena vorgelegt von Steph. M. Okanovitsch Jena. 1897 стр. 140. О овоме раду г. Окановића изречена је и у нас врло похвална реч.

Die Hirten und Hirtennomaden Süd- und Südostserbiens. Von M. Smiljanic (Sonder-Abdruck aus Band LXXIV, № 4. и 5. des Globus, illustrierte Zeitschrift für Länder- und Völkerkunde) —

— Künstliche Verwandtschaft bei den Südslaven von Stanislaus Ciszewski Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doctorwürde von der philosophischen Facultät der Universität zu Leipzig genehmigt. Leipzig 1897. III. — 114 (Erstes Capitel einer später erscheinenden Arbeit). „Melusine“ што излази у Паризу бр. 10 за 1897. стр. 239., Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slazeva св. II стр. 467 и 469 и Českij Lid, číslo 1 за 1897 год. донели су врло похвалне оцене о овоме раду нашег брата Пољака Т. Р. Ђ.

— Hochzeitsgebräuche in der Türkei von Dr. phil. Löbel mit einer Einleitung von Herrn Professor H. Vambery: „Ethnographische Forschungen in der Türkei“ Amsterdam, 1897. Verlag von J. H. de Buss. стр. XV. 298. У ове „свадбене обичаје Турске“ ушли су и српски свадбени обичаји (225—244). Ко би по овоме делу судио о Србима, добио би веома погрешне појмове. Лебел вели да је свадба код Срба права трговина и да је главна ствар мираз (стр. 226., међутим у нашег народа је мираз тотално непознат). Да је брак трговина пак, Лебел закључује из дарова, које младожења даје родитељима девојачким. Међутим ко је иоле упознат са ствари знаће, да су ти дарови само рудименти можда ранијих обичаја куповине и да се по тим рудиментима не може ценити и емоционална страна обичаја. По Леблу су гајдаши Цигани (стр. 233) сватове уз пут поје становници бесплатно (стр. 235); невеста и младожења се од олтара до кола по венчању држе малим

претом једно за друго (стр. 237); кисела се чорба гради, кад се помешају у рибе и живина и то зачини лимуновим соком (стр. 242); међ играма српским, главно је хоро, (стр. 243, као да има и других игара); млада љуби сваког свата при одласку у образ (стр. 243); нигде се не поступа дивљије но на српским свадбама (стр. 244.), сватови све поразбијају у кући, тако да нов брачни пар мора све изнова добављати (стр. 244.), ко ово прочита, мора се само насмејати, јер се баш српска свадба тиме одликује од других, што се кућа младенаца напуни даровима, највећма у покућанству.) — Свадбени обичаји Црногораца добили су нарочити одељак (стр. 247—265) као да Црногорци нису Срби.

Ова је књига још један доказ како странац не може да изнесе и правилно оцени творевине духа народног, док се не саживи са њим. Он се задржава на спољашњости не упуштајући се у оно, што је најважније — у психичку страну, из које је обичај и поникнуо. Др. Ок.

Г Л А С Н И К

Српска Краљевска Академија у Београду изабрала је одбор за прибирање етнографског градива и уређивање Етнографског Зборника. Председник је тога одбора академик г. Јован Мишковић, а чланови: академици г. г. Љубомир Ковачевић, Пера П. Ђорђевић, Љубомир Стојановић и Љу-

бомир Јовановић — Уредништво „Караџића“ ће се постарати да своје читаоце обавештава о раду овога важног одбора наше Академије. —

— У „Београдским Новинама“ бр. 327. за 1898. г. читамо ову белешку: „Етнолошки музеј и музеј српске земље. По одобрењу г. Министра просвете

и црквених послова од садашњег народног музеја издвојиће се етнолошки музеј, и сместиће се у кући пок. Стевче Михаиловића, коју је он завештао народном музеју. У исту зграду сместиће се привремено и музеј српске земље, док не добије своје зграде“.

— У подлиску „Трговинског Гласника“ у Београду излазе од дужег времена красне етнографске белешке од Ив. Иванића под насловом „По Источној Македонији.“

— У „Искри“ илустрованом књижевном листу сем тога што излазе дивне слике из српских крајева и из живота нашега народа, изашле су и ове ствари из обима нашега рада: Македонске народне песме из збирке Ив. Иванића (бр. 12. и 19.), — Српске старине белешке С. Тројановића с нацртима Вл. Тителбаха (бр. 13. и 14.). — Лапот и проклетија у Срба од Симе Тројановића (бр. 21. и 22.).

— „Дело“, лист за науку, књижевност и душевни живот за 1898 г. има ове ствари од интереса за нас: Живот сељака у Левчу од Јована Л. Срећковића, учитеља (књига за април

и мај). Једна наша потреба од Тих. Р. Ђорђевића (књ. за мај), Проучавање села у нашим земљама од Јована Ердељановића (књ. за јуни), Врања и њено поморавље од Алексе С. Јовановића (књ. за август и октобар).

— „Бранково Коло“ за забаву. поуку и књижевност што излази у Српским Карловцима има у години 1898. ове ствари од интереса за нас. Јабланске јабуке од Моја Медића (бр. 28.) Шта су рудњаче од Моја Медића (бр. 35.), Ситне белешке из жичког студеничког среза од Тих. Р. Ђорђевића (бр. 38.).

— „Зора“, лист за забаву, поуку и књижевност, што излази у Мостару, у год. 1898. доноси ове ствари, које нас интересују: Збирчица о оружју од Луке Грђића Бјелокошића (св. 1. 2 и 3.), Обожавану огња и огњишта, извадак из упоредне старословенске митологије обзиром на народне обичаје и старе народне пјесме од др. Николе Гржетића (св. 3., 4., 5., 6., 7. и 8.), животи обичаји српскога народа од разних писаца (у св. 4., 7., 8., 9., 10. 11.).

Први број „Караџића“ шаље уредништво свакоме, за кога се нада да ће га држати, с молбом да до 10 јануара 1899 год. пошаље преплату. — Ко дотле не буде послао преплате, други му се број неће слати.

Преплата се шаље уредништву „Караџића“ —
Алексинач (Србија).

КАРАЦИЋ ИЗЛАЗИ У АЛЕКСИНЦУ ЈЕДАН ПУТ МЕСЕЧНО НА 1—1½ ШТАМПАНОМ ТАБАКУ. ЦЕНА МУ ЈЕ 5 ДИНАРА ГОДИШЊЕ. ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ СТАЈУ 0.50 ДИН. — РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ.

ШТАМПАРИЈА МАТЕ ЈОВАНОВИЋА КЊАЗ МИХ. УЛ. БР. 24.